LAUSUNTO

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Asia Suomen tietokirjailijat ry:n kommentit direktiivin (EU) 2017/1564 voimaansaattamiseen liittyvistä kysymyksistä

Yleistä

Suomen tietokirjailijat ry kiittää mahdollisuudesta kommentoida direktiivin (EU) 2017/1564 (VIP-direktiivi) kansalliseen voimaansaattamiseen liittyviä näkökohtia. Suomen tietokirjailijat ry edistää suomalaista tietokirjallisuutta, valvoo tietokirjailijoiden tekijänoikeudellisia ja taloudellisia etuja, tukee tietoteosten kirjoittajia sekä edistää jäsentensä ammattitaitoa ja -etiikkaa. Suomen tietokirjailijat ry on Suomen suurin kirjailijajärjestö, joka edustaa yli 3100 tieto- ja oppikirjailijaa.

Kommentit

- Nykyinen tekijänoikeussääntely täyttää pitkälti VIP-direktiivin asettamat vaatimukset, mutta tietyiltä osin sitä on syytä täsmentää ja täydentää.
- VIP-direktiivi sallii vähintään nykyisen korvausjärjestelmän. Tällä hetkellä tekijällä on oikeus korvaukseen ainoastaan silloin, kun edunsaajahenkilön haltuun jää pysyvästi kappale teoksesta. Korvauksia ei näin ollen makseta jatkuvasti lisääntyvästä verkon yli tapahtuvasta suoratoistosta, sillä siinä kappale ei jää pysyvästi edunsaajahenkilön haltuun. Tällaisestakin käytöstä olisi nähdäksemme perusteltua suorittaa korvausta. VIP-direktiivin voimaansaattamisen yhteydessä olisi aiheellista arvioida korvausoikeuden ulottamista kaikkeen direktiivin alaiseen käyttöön. Direktiivin 3 artiklan 3 kohtaan on sisällytetty säännös niin sanotusta kolmen kohdan testistä, jonka mukaan säädettyä poikkeusta sovelletaan vain tietyissä erityistapauksissa, jotka eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja. Korvausjärjestelmän oikeudenmukaisuus on edellytys sille, ettei poikkeuksien mukainen käyttö riko mainittua kolmen kohdan testin asettamia vaatimuksia. Näin ollen olisi perusteltua ulottaa korvausoikeus myös teosten verkon yli tapahtuvaan suoratoistoon.

- Tekijänoikeuslakiin tulisi sisällyttää VIP-direktiivin mukaisesti edellytys siitä, että kopioitavan aineiston tulee olla edunsaajahenkilön tai valtuutetun yhteisön saatavilla laillisesti.
- Tekijänoikeuslakiin tulisi sisällyttää VIP-direktiivin mukaisesti maininta siitä, että aineistoja voidaan valmistaa ainoastaan edunsaajahenkilön yksinomaista käyttöä varten.
- VIP-direktiivin mukaiset valtuutettujen yhteisöjen velvoitteet tulisi kirjata kansalliseen lainsäädäntöön. Tekijänoikeussääntelyssä tulisi ottaa huomioon valtuutettujen yhteisöjen velvoitteiden noudattamisen valvonta ja velvoitteiden laiminlyönnin seuraamukset. Valtuutetun yhteisön siirtäessä tehtäviään kolmannelle osapuolelle tulisi sillä säilyä vastuu valtuutettujen yhteisöjen velvoitteiden noudattamisesta.
- Näkövammaisten käyttöön tarkoitettuja Celia-äänikirjoja tarjotaan myös yleisissä kirjastoissa, josta niitä voi saada lainaan kuka tahansa oman ilmoituksensa perusteella. Järjestelyyn sisältyy riski väärinkäytöstä. Tämän vuoksi katsomme, ettei yleisiä kirjastoja tulisi hyväksyä VIP-direktiivissä tarkoitetuiksi valtuutetuiksi yhteisöiksi, ellei henkilöiden tunnistamiseen luoda väärinkäytöksiä ehkäisevää järjestelmää.
- Tilanteessa, jossa äänikirja on saatavilla käyttäjälle maksutta, ei tällaisesta teoksesta erillisten kappaleiden valmistaminen tekijänoikeuden rajoituksen nojalla ole perusteltua. Tämä olisi vastoin kolmen kohdan testiä ollen ristiriidassa teoksen tavanomaisen hyödyntämisen kanssa ja haitaten kohtuuttomasti oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja. Valtuutetulla yhteisöllä tulisi olla tällaisessa tilanteessa velvollisuus selvittää saavutettavien kappaleiden saatavuus.
- Direktiivin kansallisessa voimaansaattamisessa voitaisiin tekijänoikeuslakiin sisällyttää viittaus EU-asetukseen. Tätä tarkemmin ei voimaansaattamisen yhteydessä ole syytä säätää asetuksen perusteella tapahtuvasta rajat ylittävästä vaihdosta.
- Voimaansaattamisen yhteydessä ei nähdäksemme tarvitse ottaa huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2016/2102) julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta.

Helsingissä, 15.1.2018

Markku Löytönen
Hallituksen puheenjohtaja

Jukka-Pekka Pietiäinen
Toiminnanjohtaja